

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
i Natura 2000-område nr.
238 Egtved Ådal

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 238 Egtved Ådal

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Naturstyrelsen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-088-7

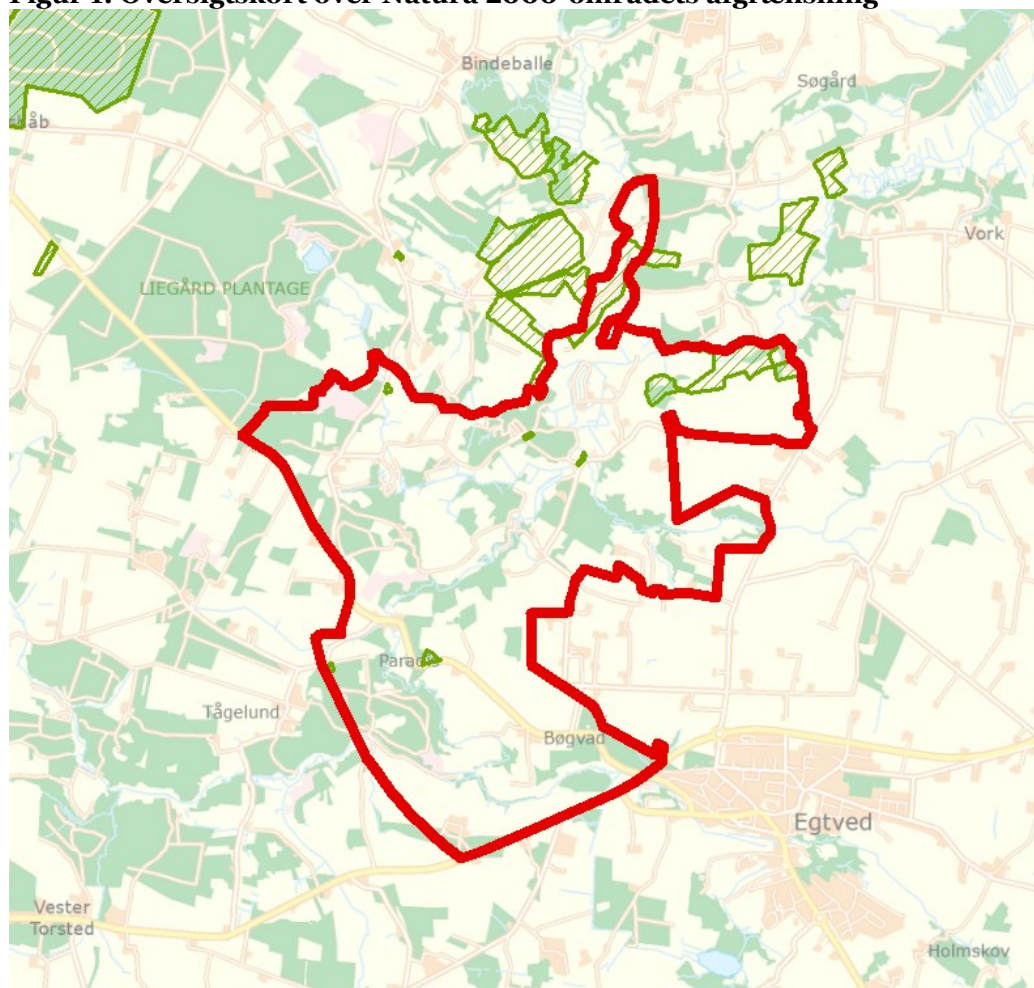
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N238 *Egtved Ådal* og vedrører Naturstyrelsens arealer på 37 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For

supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

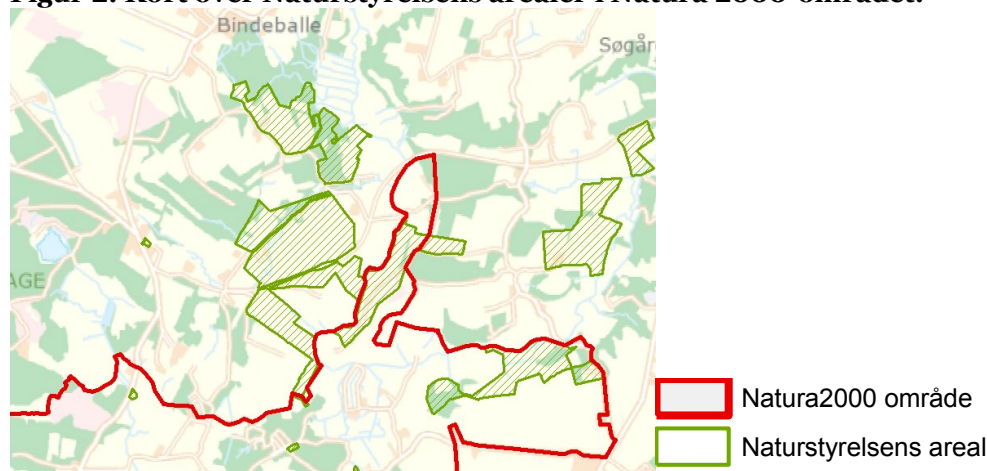
2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 1043 ha, hvoraf 37 ha er statsejet. Området er et meget kuperet og varieret tunneldalssystem omkring vandløbene Egtved Å og Vejle Å. Ådalen rummer en lang række habitatnaturtyper. I bunden af dalen findes vandløbene med tilgrænsende bræmmer af høje urter. Desuden ligger der partier med ferske enge og moser, herunder rigkær og skovbevoksede moser samt elle- og aske-sumpe. På de tørre partier op ad ådalsskrænterne findes overdrevs- og hedearaler samt småskove af både løvtræ og nåletræ. Overdrevene er et meget dominerende landskabselement, og de fleste af overdrevene er sure overdrev. Flere steder på skrænterne, både i skovene og på de lysåbne arealer, findes der små kilder og væld med kalkholdigt vand.

Størstedelen af området er en del af Nybjerg Mølle-fredningen, hvis formål det er at bevare de landskabelige værdier og beskytte de naturvidenskabelige interesser i navnlig geologisk, botanisk og zoologisk henseende. Fredningen tilsigter desuden at give offentligheden øget adgang til området.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

Størsteparten af Naturstyrelsens arealer i området ligger ved Østergård og Klingebæk. Ved Østergård ligger Runkenbjerg, i geologisk terminologi en falsk bakke, som er et godt udsigtspunkt over Vejle og Egtved ådale. De overvejende naturtyper er surt overdrev og tidvis våd eng, som begge afgræsses med kreaturer.

Ved Klingebæk ligger et nedlagt dambrug, som er omdannet til sø. Her finder man også Tørskind grusgrav, som imidlertid ikke er en del af Natura 2000-området. Området er et yndet udflugtsmål, og der findes en del publikumsfaciliteter. Også her findes primært surt overdrev og tidvis våd eng, som afgræsses.

De resterende små arealer er primært parkeringspladser.

Af Naturstyrelsens 37 ha er 21 ha kortlagt habitatnatur. Dette ses af Tabel A.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
6230	Surt overdrev	16,3
7220	Kildevæld	3,6
6410	Tidvis våd eng	1,1
Hovedtotal		21,0

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Odder (H238)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede græsning på både surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær, i alt ca. 14 ha. Der er primært græsset med kreaturer, men geder er brugt i mindre omfang, jf. tabel c, med det formål at komme krat til livs og genskabe og/eller bibeholde arealerne i en lysåben tilstand. På områder, hvor der er udført maskinel rydning, er materialet bortskaffet for at mindske den organiske ophobning.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	14	Gennemførte indsatser (areal)	14 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Tabel c: Oversigt over ikke-planlagte indsatser der er gennemført, som gavner arter eller naturtyper i udpegningsgrundlaget.

Naturtype	Naturtypenavn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt plejetiltag
6230	Surt overdrev	Naturtype-bevarende pleje	Rydning med efterfølgende hegning og græsning	22,4 hvoraf 13,3 er ejet af NST	Naturstyrelsens arealer ved Runkenbjerg blev afgræsset med Galloway kvæg. Desværre kunne kreaturerne ikke holde det massive brombærkrat på de stejle skrånninger i ave. Brombærkrattet blev derfor maksimelt ryddet, og der blev sat nyt hegn. Efterfølgende blev der udsat geder, som intensivt

					<p>stribegræsser arealet, indtil brombærerne er væk. Herefter skal der igen afgræsses med kreaturer. Projektet blev gennemført i samarbejde med Vejle Kommune og private lodsejere.</p>
6230	Surt overdrev	Naturtype-bevarende pleje	Rydning med efterfølgende hegning og græsning	34, hvoraf 18 er ejet af NST	<p>Overdrevet ved Refsgårde er delvis privatejet og delvis statsejet. Naturstyrelsen har stået i spidsen for et projekt til rydning og hegning af overdrevet, som var under kraftig tilgroning med træer og buske. Efter rydningen blev der opsat nyt hegn, og nu græsser der igen køer i alle indhegninger. Køerne sørger for, at de træer og buske, der spirer eller skyder igen fra træstubbene, bliver holdt nede.</p>

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

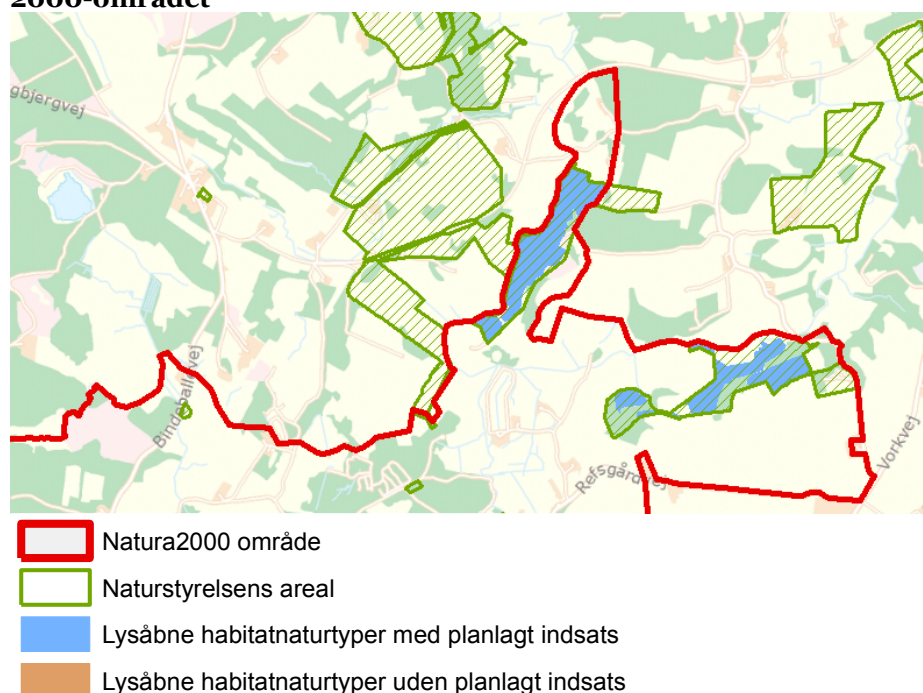
Generelle bemærkninger

Indsatserne med rydninger og efterfølgende græsning vurderes at have været særdeles gavnlige for naturtyperne. Generelt er naturtypernes tilstand i fremgang, jf. kortlægningen.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinje fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af eksempelvis surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær med henblik på at gøre arealerne mere robuste over for a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer, c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens *mål* for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje med henblik på opretholdelse af naturtyperne i form af henholdsvis græsning på overdrev, tidvis våd eng og kildevæld, jf. nedenstående skema.

Tabel e: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	16,3
			Naturtypebevarende pleje	16,3
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	1,1
			Naturtypebevarende pleje	1,1
	7220	Kildevæld	Sikring af naturtypen	3,6
			Naturtypebevarende pleje	3,6
Potentiel habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Udvikling mod 6230 Surt overdrev	0,4

Tabel f: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Græsning	Eksisterende	16,3
				Eksisterende	1,1
	6410	Tidvis våd eng	Græsning	Eksisterende	1,1
				Eksisterende	3,6
	7220	Kildevæld	Græsning	Eksisterende	3,6
				Eksisterende	0,4
	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	0,4

I tabel f er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel f.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten odder end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000.

Ændring af naturtype

Nogle af Natura 2000-områdets arealer uden habitatnatur skal udvikle sig til naturtyper på sigt. Tabel j viser, hvad periodens indsats forventes at betyde for de enkelte naturtypers udvikling på lang sigt.

Tabel j: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 6230 Surt overdrev	0,4

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II er stabil eller i fremgang.
- Naturtilstanden for naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse III-V, er i fremgang, således at der på sigt opnås naturtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af levestederne for odder stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arten.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N238 Egtved Ådal.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for området N238 Egtved Ådal og vedrører alene Naturstyrelsens arealer på ca. 37 ha.

Størsteparten af Naturstyrelsens arealer i området ligger ved Østergård og Klingebæk. Ved Østergård ligger Runkenbjerg, i geologisk terminologi en falsk bakke, som er et godt udsigtspunkt over Vejle og Egtved ådale. De overvejende naturtyper er surt overdrev og tidvis våd eng, som begge afgræsses med kreaturer.

Ved Klingebæk ligger et nedlagt dambrug, som er omdannet til sø. Her finder man også Tørskind grusgrav, som imidlertid ikke er en del af Natura 2000-området. Også her findes primært surt overdrev og tidvis våd eng, som afgræsses.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
6230	Surt overdrev	16,3
7220	Kildevæld	3,6
6410	Tidvis våd eng	1,1
Hovedtotal		21,0

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinje fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af eksempelvis surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær med henblik på at gøre arealerne mere robuste over for a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer, c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i 2 tabeller:

- Lysåbne naturtyper
- Planlagte udvidelser af naturtyperne

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	16,3
			Naturtypebevarende pleje	16,3
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	1,1
			Naturtypebevarende pleje	1,1
	7220	Kildevæld	Sikring af naturtypen	3,6
			Naturtypebevarende pleje	3,6
Potentiel habitatnatur	9997	Ikke specificeret	Udvikling mod 6230 Surt overdrev	0,4

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Græsning	Eksisterende	16,3
			Græsning	Eksisterende	1,1
	7220	Kildevæld	Græsning	Eksisterende	3,6
			Græsning	Eksisterende	0,4
	9997	Ikke specificeret	Græsning	Eksisterende	0,4

I tabel III er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Tabel IV: Planlagte udvidelser af naturtyper

Udvidelse af naturtyper (ha)	
Målsætning	Total
Udvikling mod 6230 Surt overdrev	0,4

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten odder end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse I eller II er stabil eller i fremgang.
- Naturtilstanden for naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til naturtilstandsklasse III-V, er i fremgang, således at der på sigt opnås naturtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

- Det samlede areal af levestederne for odder stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arten.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk